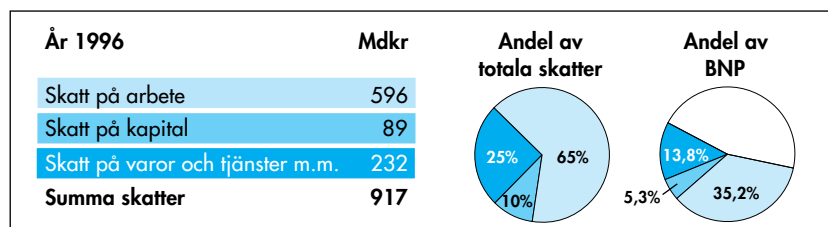
 Jag känner inte till en enda utländsk produkt
som kommer in i det här landet obeskattad,
utom svaret på böner.

MARK TWAIN

5 Skatt på varor och tjänster

- De olika skatterna på varor och tjänster inbringade år 1997 sammanlagt 228 miljarder kronor eller utslaget per innevånare ca 26 000 kronor
- Skatt på varor och tjänster motsvarade drygt 13 % av BNP och utgjorde drygt 25 % av totala skatteuttaget

Med skatt på varor och tjänster avses sådana skatter som utgår på produktion, konsumtion och försäljning av varor och tjänster. De består av dels den generella mervärdesskatten, som tas ut på nästan all omsättning av varor och tjänster, dels ett antal skatter som tas ut på specifika varor och tjänster. En vedertagen term sedan 1940-talet för de sistnämnda skatterna är punktskatter. Historiskt har dessa funnits i Sverige i mer än 400 år. Punktskatterna är ett uttryck för den rådande samhällsstrukturen och har långt in i modern tid varit den dominerande inkomstkällan för staten.

Ett annat sätt att beskriva dessa skatter är att definiera dem som skatter som tas ut på transaktioner mellan slutliga användare, som kan vara privata eller offentliga, och producenter eller säljare. Differentierade mervärdesskattesatser eller punktskatter på specifika varor eller tjänster ökar eller minskar efterfrågan på det som beskattas.

Skatter på varor och tjänster brukar också benämnas indirekta, eftersom de oftast övervältras på hushållen via högre konsumentpriser trots att de tas ut och betalas av producenterna (jmf. kapitel 1). Antalet skattskyldiga för de flesta punktskatter är relativt få medan antalet brukare av de skattepliktiga varorna och tjänsterna är mångdubbelt fler. Skatteadministrationen underlättas naturligtvis ju färre personer eller företag som

är redovisningskyldiga och skattskyldiga. Definitionsmässigt har det dock ingen betydelse vem som betalar skatterna på varor och tjänster till skattemyndigheterna. Ett exempel på punktskatt som betalas direkt av hushållen är fordonsskatten.

För en internationell jämförelse av skatterna på varor och tjänster hänvisas till kapitel 11.

Översiktlig beskrivning

Skatterna på varor och tjänster uppgick år 1997 till sammanlagt 228 mdkr eller omkring 13 % av den beräknade bruttonationalprodukten (BNP) för det året. Omkring två tredjedelar av denna skatteuppbörd hänför sig till mervärdesskatten (momsen) och en tredjedel till punktskatterna.

5.1 Tabell.

Skatter på varor och tjänster år 1997, miljoner kronor och procent.

Taxes on goods and services 1997.
In MSEK and in percentages.

Skatteslag	1996		1997	
	Mdkr	Procent	Mdkr	Procent
Mervärdesskatt	153 846	66,2	150 283	65,9
Punktskatter	78 413	33,8	77 913	34,1
Totalt	232 259	100,0	228 196	100,0

Anm: Punktskatterna har för enkelhetens skull summerats enligt redovisningen i statsbudgeten, vilken avviker något från klassificeringen i årsboken (se tabell 5.9).

Källa: Riksrevisionsverket.

Sett över ett antal år har momsens och punktskatternas andelar av de totala skatterna respektive statsbudgetens inkomster förändrats något. Fram till skattereformen 1990-1991 utvecklades dessa skatter i stort sett som statsbudgetens totala inkomster. En tydlig ökning ägde rum i samband med skattereformen, då underlaget för momsens breddades. Sedan dess har momsens och punktskatternas andel av de totala skatterna varierat mellan 23 och 26 % medan deras andel av statsbudgetens inkomster visar en nedåtgående trend (tabell 5.2).

5.2 Tabell.

Statsbudgetens inkomster av skatt på varor och tjänster åren 1989-1998. Miljarder kr och procent.

Revenues from taxes on goods and services as central government budget income in relation to total budget income for fiscal years 1989/90-1998. In BSEK and percentages.

Budgetår	Totala skatter	Statsbudgetens inkomster			Konsumtions-skatternas andel, %	
		Totalt	Varor och tjänster	Därav moms	av totala skatter	av statsbudgeten
89/90	758	402	169	100	22,3	42,0
90/91	763	404	191	123	25,0	47,3
91/92	737	398	190	120	25,8	47,7
92/93	726	378	187	118	25,8	49,5
93/94	762	377	195	123	25,6	51,7
94/95	824	423	188	116	22,8	44,4
1995	824	466	188	116	22,8	40,3
1996	913	600	232	154	25,5	38,8
1997	944	649	228	150	24,2	35,1
1998 p	981	673	236	155	24,1	35,1

Källa: Konjunkturinstitutet och Riksrevisionsverket.

Mervärdesskatten (moms)

Mervärdesskatten (moms) infördes år 1969 och ersatte den allmänna varuskatten (omsättningsskatten), som från början var 4 % av försäljningspriset och endast utgick i detaljhandelsledet. I början var momsens 10 % men höjdes redan efter två år till 15 %. Bestämmelserna om moms återfinns främst i mervärdesskattelagen. Moms utgår på värdet (beskattningsunderlaget) av omsatta och skattepliktiga varor och tjänster. Att en vara eller tjänst är omsatt innebär att den sålts, utförts eller tagit i anspråk genom uttag ur en yrkesmässig verksamhet. Varje enskild transaktion som innefattar försäljning eller uttag av varor och tjänster räknas som en omsättning.

Enligt huvudregeln föreligger skattskyldighet för skattepliktig omsättning av vara eller tjänst som sker i en yrkesmässig verksamhet inom landet. Dessutom föreligger skattskyldighet för skattepliktig import av varor från land utanför EU samt för skattskyldighet för förvärv inom EU. Med sistnämnda menas skattepliktig införsel från en medlemsstat till en annan. Export till länder utanför EU är momsbefriad. Det betyder att erlagd moms inom landet återbetalas vid export av varor och tjänster.

Moms tas ut på privata och offentlig konsumtion av varor och tjänster. Momsen tas ut i varje led i produktions- och distributionskedjan för en vara eller tjänst. Den som är skattskyldig betalar skatt på det mervärde som har tillförts i ledet och har rätt till avdrag för den skatt som påförts av eller betalats till leverantör i tidigare led. I varje led betalar sålunda den skattskyldige företagaren moms till staten på det egna mervärdet (moms på mervärdet = utgående moms – ingående moms). Därav följer benämningen mervärdesskatt. Summan av all påförd moms i alla leden övervältras på slutkonsumenten eller användaren av varan eller tjänsten. Den totala momsens påverkas inte av antalet led i kedjan.

I följande exempel visas schematiskt hur företag i olika led tar ut moms från nästa led och drar av moms från det föregående ledet samt betalar in mellanskillnaden till staten.

I exemplet används skattesatsen 25 %.

Trävarufirman A säljer till möbelfabriken B

Faktura till B		Momsredovisning	
Trävaror	500	Utgående moms	125
Moms 25 %	125	Ingående moms	0
Fakturasumma	625	Till staten (125-0)	125

Möbelfabriken B säljer till möbelaffären C

Faktura till C		Momsredovisning	
Bokhylla	1 400	Utgående moms	350
Moms 25 %	350	Ingående moms	125
Fakturasumma	1 750	Till staten (350-125)	225

Möbelaffären C säljer till kunden D

Kontantpris till D		Momsredovisning	
Bokhylla	2 469	Utgående moms	493
(inkl moms 493)		Ingående moms	350
		Till staten (493-350)	143
Kunden D	2 469	SUMMA	493

I princip är alla varor och tjänster skattepliktiga sedan skattereformen 1990-1991. Undantagna från skatteplikt är bl.a. köp och hyra av fastighet, sjukvård, tandvård och social omsorg, utbildning, bank-, finansierings- och försäkringstjänster samt viss kulturverksamhet. Uppskattningsvis 30 % av hushållens konsumtion består av utgifter för icke-skattepliktiga varor och tjänster. Producenterna av dessa varor och tjänster har inte rätt att dra av den ingående momsen.

Huvudregeln är att moms utgår med 25 % av beskattningsunderlaget. Skattesatsen är sålunda en påläggsprocent på priset före moms. Detta motsvarar 20 % av priset inklusive moms. Minimivån i EU för "normalskattesatsen" är 15 %. För vissa varor och tjänster gäller lägre skattesatser. Sedan 1996 beskattas sålunda livsmedel, persontransporter och hotelltjänster med den lägre skattesatsen på 12 %. Nyhetstidningar och entréavgifter till exempelvis bio- och teaterföreställningar beskattas med 6 %.

5.3 Tabell.

Skattesatser för mervärdesskatt den 1 januari 1991-1998, procent.

VAT rates for 1991-1998 by VAT category (general; food; restaurant; tourism; newspapers; culture and sports). Tax rates on price excl. VAT, percentages.

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998
Generellt	25	25	25	25	25	25	25	25
Livsmedel m.m.	25	18	21	21	21	12	12	12
Restaurang	25	18	21	21	25	25	25	25
Hotell, camping, personbefordran	25	18	21	12	12	12	12	12
Dagstidningar	0	0	0	0	0	6	6	6
Kultur, idrott	0	0	0	0	0	0	6	6

Anm: Skattesatsen redovisad som pålägg på pris exklusive mervärdesskatt.

Redovisning av momsen kan ske på två sätt (tabell 5.4). Skattskyldiga med ett beskattningsunderlag som understiger 1 mkr per beskattningsår och som är skyldiga att lämna självdeklaration skall redovisa skatten i denna deklaration. Momsen kommer att ingå i den slutliga skatten. Eventuell överskjutande ingående moms gottskrivs vid debiteringen av slutlig skatt. Handelsbolag och de som inte är skyldiga att lämna självdeklaration får lämna mervärdesskattedeklaration för helt år om summan av beskattningsunderlagen beräknas uppgå till högst 200 000 kr.

Övriga skattskyldiga skall fr.o.m 1998 redovisa skatten varje månad i en med övriga skatter och avgifter (avdragna skatter och arbetsgivaravgifter) gemensam skattedeklaration (tidigare separat mervärdesskattedeklaration). Om omsättningen överstiger 40 mkr per beskattningsår sker inbetalningen av momsen senast den 26 i månaden efter den månad som avses, i annat fall senast den 12 i redovisningsmånaden tillsammans med övriga skatter och skatter som redovisats på skattedeklarationen. Under 1997 uppgick antalet mervärdesskattedekclarationer till ca 4,2 milj.

5.4 Tabell.

Antalet mervärdesskatterregistrerade den 1 april 1998.

Number of enterprises registered for VAT on 1 April 1998. Legal entities and individuals.

Skattskyldiga	Skattedeklaration		Helårs-redovisn	Inkomst-deklaration	Totalt
	< 40 mkr	> 40 mkr			
Juridiska personer	233 413	8 167	19 987	52 876	314 443
Fysiska	95 547	3	61	370 631	466 242
Totalt	328 960	8 170	20 048	423 507	780 688

Källa: Riksskatteverket.

Skattemyndigheterna är beskattningsmyndighet för all omsättning av varor och tjänster inom landet. Motsvarande funktion har tullverket för import från land utanför EU. I redovisningen av momsen skiljer man därför mellan inbetalningar till skattemyndigheterna respektive tullverket. Skillnaden mellan inbetalningar och återbetalningar (nettot) redovisas som inkomst i statsbudgeten. Som framgår av tabell 5.5 har den av tullverket redovisade momsutbetalningen minskat kraftigt sedan Sveriges inträde i EU år 1995. Omläggningen av uppbördsrutinerna för moms år 1996 gav en tillfällig höjning av skatteinkomsterna det året på nära 13 mdkr.

5.5 Tabell.

Redovisning av mervärdesskatt åren 1994-1997, mdkr.

VAT revenues and expenditures for 1994-1997. In MSEK.

	1994	1995	1996	1997
Inbetalningar				
Tullverket	94,9	48,8	33,4	37,7
Skattemyndigheterna	163,3	211	245,2	245,4
S:a	258,2	259,8	278,6	283,1
Utbetalningar				
Skattemyndigheterna	116,5	106,3	105,7	117,0
Statens avlyft ing moms	19,3	20,1	18,6	18,6
Kommun avlyft ing moms		19,6	3,1	0
S:a	135,8	146	127,4	135,6
Övrigt	1,6	2	2,9	2,8
Nettouppbörd	124	115,8	154,1	150,3

Anm. I övrigt ingår moms redovisad i inkomstdeklaration, indrivning av restförd moms, ambassadmoms och övriga återbetalningar.

Källa: Riksrevisionsverket och Riksskatteverket.

I de skattskyldigas deklarationer redovisas omsättningen och den utgående momsen efter skattesats. (Den ingående momsen, som är avdragsgill, redovisas däremot inte efter skattesats.) En sammanställning av omsättningen och momsen efter skattesats enligt mervärdesskattedeclarationerna för 1997 lämnas i tabell 5.6. Minst 80 % av den utgående momsen hänför sig till sådan skattepliktig omsättning som beskattas med 25 %.

5.6 Tabell.

Omsättning och moms efter skattesats år 1997, mdkr.

Total turnover and VAT revenues according to VAT rate 1997, MSEK.

Skattepliktig omsättning	Omsättning	Utgående moms	Ingående moms	Nettouppbörd
Skattesats 25 %	2 748	642		
Skattesats 12 %	217	46		
Skattesats 6 %	19	2		
Ofördelat		85		
Skattefri	161			
Import				
Export	953			
Totalt	4 098	775	648	127

Anm: Sammanställningen inkluderar endast vad som redovisats i momsdeklarationer. Till skillnad mot tabell 5.5 ingår inte tullmoms, moms i inkomstdeklaration och statens avlyft. Av exporten på 953 miljarder kr avser 380 miljarder kr utförelse till andra EU-länder.

Källa: Statistiska centralbyrån

Antalet skattskyldiga som redovisar moms i skattedeclarationer (tidigare mervärdesskattedeclarationer) uppgår till omkring 360 000 (tabell 5.4). I tabell 5.8 återfinns en fördelning av antalet skattskyldiga efter storleken av omsättningen.

I tabell 5.7 har uppbörd fördelats efter bransch. Parti- och detaljhandeln svarar för ca hälften av nettouppbörden. Negativ skatt uppkommer som redan nämnts då den ingående skatten överstiger den utgående skatten. Detta inträffar t.ex. vid lageruppbyggnad eller då en stor del av företagets produktion exporteras. I genomsnitt uppgår nettouppbörden från varje skattskyldig till omkring 320 000 kr.

5.7 Tabell.

Moms fördelad efter bransch år 1997, miljoner kr.

Received and paid VAT according to corporate sector, 1997. MSEK

Bransch	Moms Utgående	Ingående	Netto
Jordbruk, skogsbruk, fiske	18 536	15 511	3 025
Gruvor och mineralutvinning	2 316	2 780	- 464
Tillverkningsindustri	173 413	193 520	- 20 107
El-, gas-, värme- och vattenverk	37 885	26 844	11 041
Byggindustri	44 474	30 923	13 551
Varuhandel, hotell och restauranger	302 568	237 287	65 281
Samfärdsl och kommunikationer	65 094	51 933	13 161
Kreditinstitut och försäkringsbolag	13 476	12 293	1 183
Fastighetsbolag och företagservicefirmor	97 374	65 296	32 078
Offentlig förvaltning och andra tjänster	18 039	10 252	7 787
Utan bransch/konkurser	1 350	1 191	159
Totalt	774 526	647 830	126 696

Källa: Statistiska centralbyrån.

5.8 Tabell.**Antal företag efter omsättningen exkl moms i mkr år 1997.**

Number of enterprises by economic activity according to corporate sector 1997, MSEK excl VAT.

Bransch	0 - 1	1 - 5	5 - 10	10 - 20	20 - 40	40 - 100	100 -	TOTALT
Jordbruk, skogsbruk, fiske	23 499	13 356	965	287	106	36	24	38 273
Gruvor och mineralutvinning	216	164	65	49	22	15	20	551
Tillverkningsindustri	17 952	10 432	3 447	2 560	1 583	1 337	1 324	38 635
El-, gas-, värme- och vattenverk	254	105	80	99	99	162	208	1 007
Byggindustri	21 294	11 954	2 392	1 259	566	290	130	37 885
Varuhandel, hotell och restauranger	60 074	35 847	9 051	6 354	3 762	2 385	1 602	119 075
Samfärdsl och kommunikationer	15 389	8 595	1 606	909	512	422	352	27 785
Kreditinstitut och försäkringsbolag	986	399	104	84	56	50	82	1 761
Fastighetsbolag och företagservicefirmor	59 205	21 660	4 122	2 253	1 241	809	520	89 810
Offentlig förvaltning och andra tjänster	17 949	4 061	750	437	316	277	164	23 954
Utan bransch/konkurser	8 104	637	52	34	14	9	10	8 860
Totalt	224 922	107 210	22 634	14 325	8 277	5 792	4 436	387 596

Källa: Statistiska centralbyrån.

Punktskatter

Punktskatterna tillhör de skatteslag som oftast är föremål för omläggningar av olika slag. Detta hänger samman med deras dubbla funktion som inkomstkälla för staten och ekonomiskt styrmedel för att påverka privat konsumtion och företagsekonomiskt beteende. Antalet punktskatter uppgår till ett tjugotal men under årens lopp har vissa skatter ersatts av andra eller helt upphört och nya skatter har tillkommit (se följande avsnitt). På senare år har exempelvis större omläggningar skett av energibeskattningen och fordonsbeskattningen.

En annan förändring som skett är värdesäkringen av vissa punktskatter som beräknas med ett visst belopp för per enhet av den skattepliktiga varan. För-

säljningsskatten på motorfordon räknas om årligen med hänsyn tagen till den allmänna prisutvecklingen enligt konsumentprisindex. Skattesatserna multipliceras med ett procenttal, som anger förhållandet mellan prisläget i oktober månad före det år beräkningen avser och i oktober månad 1995. Fr.o.m år 1999 kommer även energiskatten på elektrisk kraft samt energi- och koldioxidskatterna på bränslen att indexomräknas. Punktskatterna ingår i beräkningsunderlaget för beräkning av moms. De punktskatter som är värderelaterade och beräknas på priset av en vara eller tjänst påverkas i sin tur av momsen.

5.9 Tabell.

Uppbörd av punktskatter åren 1994-1997 mkr.

Revenues from excise duties 1994-1997, MSEK.

	1994	1995	1996	1997
Skatt på energi och miljö	40 900	42 010	48 624	49 223
Bensinskatt	22 030	1 711	-2	
Energiskatt	17 399	38 680	45 636	46 945
därav energiskatt	10 239	27 456	30 371	34 212
koldioxidskatt	6 943	11 078	15 053	12 599
svavelskatt	217	146	212	134
Särsk skatt på elkraft fr kärnkraftverk	137	133	974	1 478
Skatt på viss elkraft	817	908	1 423	194
Särsk skatt mot försumning	63	69	64	58
Miljöavgift på gödsel o bekämpningsmedel	183	332	343	427
Miljöskatt inrikes flyg	271	177	128	-
Särsk avg på svavelhaltigt bränsle	0	0	0	0
Skatt på naturgrus	-	-	58	121
Skatt på alkohol och tobak	18 933	19 007	18 669	17 644
Tobaksskatt	7 281	7 246	7 084	7 695
Alkoholskatt	11 575	11 546	11 546	9 859
därav skatt på spritdrycker	5 376	5 483	4 907	4 686
skatt på vin	2 971	2 901	3 233	3 094
skatt på maltdrycker	3 228	3 162	3 406	2 079
Systembolagets överskott	77	215	39	90
Skatt på fordon	5 994	6 013	7 131	6 787
Fordonsskatt	4 065	4 049	5 471	6 242
Kilometerskatt	10	-	-	-
Försäljningsskatt på motorfordon	1 723	1 752	1 400	207
Skrotningavg	196	212	260	338
Skatt på import	5 505	4 981	3 625	3 808
Tullmedel	5 074	4 447	3 179	3 467
Särskilda jordbrukstullar och sockeravg	0	385	255	343
Övriga skatter m m på import	431	149	191	-2
Övriga	4 253	4 352	3 418	2 285
Lotteriskatt	3 103	3 223	2 267	1 078
Reseskatt	-7	-	-	-
Skatt på annonser och reklam	1 033	1 072	1 103	1 163
Skatt på spel	124	57	48	44
Totalt	75 585	76 363	81 467	79 747

Anm: I sammanställningen har Systembolaget AB:s inlevererade överskott inkluderats. I statsbudgeten redovisas denna inkomst trots namnet bland punktskatterna, eftersom den räknas som en överföring från ett "skatte monopol". Även miljöavgiften, som i statsbudgeten redovisas som en offentligrättslig avgift, har inkluderats bland punktskatterna av definitionsskäl. Detsamma gäller skrotningavgiften, som redovisas utanför statsbudgeten på den av vägverket förvaldade bilskrotningsskatten. Betr vissa andra skatter som administreras av det särskilda skattekontoret i Ludvika (exempelvis kupongskatt, stämpelskatt och premieskatt på grupplivförsäkring) hänvisas till kapitlen om skatt på arbete respektive kapital.

Källa: Riksskatteverket och Riksrevisionsverket.

I föregående tabell (5.9) har punktskatterna klassificerats på ett överskådligt sätt. Skatterna på tjänster är obetydliga jämfört med skatterna på varor. De energi- och miljörelaterade punktskatterna har ökat i betydelse på senare år och svarade år 1997 för omkring 62 % av den totala punktskatteuppbörden. I motsvarande mån har de "njutningsrelaterade" punktskatternas andel sjunkit. Fordonsbeskattningens andel (exkl skatt på drivmedel) är i stort sett oförändrad. Slutligen har tullmedlens fiskala betydelse för svenska staten helt upphört även om de fortfarande redovisas som inkomst i statsbudgeten. Tullmedel, särskilda jordbrukstullar och sockeravgifter tillfaller nämligen EU:s gemensamma budget efter avdrag med 10 % för respektive medlemsstats administrationskostnader.

5.10 Tabell.

Antalet skattskyldiga för vissa punktskatter åren 1990-1997.

Number of enterprises registered for excise duties. 1990-1997. Alcohol, fuel, electricity, lottery, advertising, gambling, tobacco.

År	Tobak	Bränslen	Elkraft	Lotterier	Reklam	Spel	Alkohol
1990	16	314	501	6	4 441	952	35
1991	16	347	512	6	4 472	971	35
1992	13	626	500	6	4 603	1 262	35
1993	14	435	577	4	5 033	1 496	21
1994	15	756	553	8	4 783	1 118	21
1995	18	731	614	8	5 299	240	252
1996	20	634	557	4	4 795	196	265
1997	23	660	566	5	4 773	250	265

Källa: Riksskatteverket.

Jämfört med övriga skatter på arbete och kapital är antalet skattskyldiga för punktskatter relativt få. Totalt uppgår de till omkring 8 990 näringsidkare, varav över hälften är registrerade för reklamskatt. De flesta reklamskattskyldiga, drygt 4 000, erlägger högst 200 000 kr per år i reklamskatt. Eftersom skatten på reklamtrycksaker försvinner från och med den 1 januari 1999 kommer antalet skattskyldiga att minska avsevärt. För övriga punktskatter uppgår antalet skattskyldiga till endast ett hundratal eller i vissa fall ett tiotal. Som framgår av tabell 5.10 har antalet skattskyldiga för alkoholskatt ökat sedan EU-inträdet medan antalet skattskyldiga för spelskatt har minskat sedan skatten på bingospel slopades. Ett fåtal skattskyldiga svarar i allmänhet för merparten av uppbörden av respektive punktskatt (tabell 5.11). Extremfallet är tobaksskatten där en skattskyldig, Swedish Match, svarar för över 99 % av skatteuppbörden.

5.11 Tabell.

Antalet skattskyldiga för vissa punktskatter efter nettoppbörd år 1996-1997.

Number of enterprises for certain excise duties according to paid duty. MSEK.

Mkr	Skatt på				
	Bensin	Olja m m	Alkohol	Tobak	Reklam
-1	27	66	179	21	4 577
1-5	3	92	44		162
5-10	1	36	12	1	17
10-25	2	55	14		13
25-50	1	18	5		2
50-100	1	16	3		1
100-	17	25	19	1	1
Totalt	52	308	276	23	4773

Anm: Uppgifterna avser perioden oktober 1996 – september 1997. Observera att för skatt på naturgrus och svavelskatt (icke-harmoniserade punktskatter) tillkommer ytterligare drygt 300 skattskyldiga.

Källa: Riksskatteverket.

För varor som ingår i det s.k. harmoniserade punktskatteområdet – mineralolja, alkohol och tobak – gäller gemensamma förfaranderegler inom EU. Genom förfarandereglerna har skapats en s.k. suspensionsordning med upplagshavare, varumottagare och skatte-representanter (tabell 5.12). En upplagshavare har tillstånd att ta emot obeskattade varor från en annan upplags havare samt hantera obeskattade varor i ett godkänt lager (skatteupplag). Varumottagare eller i deras ställe skatte-representanter får ta emot obeskattade varor från en upplagshavare i ett annat medlemsland. Enligt huvudprincipen skall varorna beskattas bara en gång och då i det land där de konsumeras. Varorna kan framställas, lagras och flyttas inom EU utan att skattskyldighet inträder. Beskattningen uppskjuts i stället tills varan blir tillgänglig för konsumtion, dvs. i normalfallet när varan levereras till detaljistledet.

5.12 Tabell.

Upplagshavare m m för harmoniserade punktskatter, år 1997.

Autorized warehousekeepers, Warehouses and Registered traders for harmonized excise duties. Mineral oil, Alcohol, Tobacco.

Vara	Upplagshavare	Upplag	Reg varumottagare
Mineralolja	293	2192	1
Alkohol	259	776	9
Tobak	19	34	2
Totalt	571	3002	12

Källa: Riksskatteverket.

Energi- och miljöskatter

Som redan nämnts dominerar energi- och miljöskatterna bland punktskatterna. De har också fortlöpande blivit föremål för översyner och justeringar under 90-talet. Svavelskatten på svavelinnehållet i bränslen infördes 1991. Redan tidigare hade det funnits en särskild avgift på svavelhaltigt bränsle i samband med förbränning. Den tas dock inte ut på bränsle för vilken skatt betalats enligt lagen om skatt på energi. De tidigare särskilda skatterna på oljeprodukter som bensin och dieselolja upphörde 1994 och ersattes av förhöjda energiskattesatser. Miljöskatten på inrikes flyg upphörde 1995. Skatten på naturgrus infördes 1996.

Inom energiområdet finns två typer av produktions-skatter. Den ena är en skatt på elkraft som produceras i kärnkraftverk. För elkraft som produceras i vattenkraftverk har det tidigare funnits en motsvarande skatt. Denna ersattes år 1997 av en särskild fastighetsskatt på vattenkraftverk (se kapitel 4).

5.13 Tabell. Sveriges energitillförsel efter energislag åren 1990-1996, TWh.

Energysupply according to source 1990-1996, TWh.

Energislag	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996
Råolja och oljeprodukter	187	181	188	186	205	203	217
Naturgas, stadsgas	7	7	8	9	9	9	9
Kol och koks	31	28	27	27	28	28	31
Biobränslen, torv m m	65	70	71	76	78	85	87
Spillvärme m m i fjärrvärme	8	8	8	8	8	8	8
Vattenkraft	73	64	75	75	60	69	52
Kärnkraft	200	225	186	179	214	202	222
Nettoimport av el	- 3	- 1	- 2	- 1	0	- 2	6
Totalt	568	582	561	559	602	602	632

Anm: Energitillförseln från kärnkraftverken har beräknats inkl energiomvandlingsförluster.

TWh = Tera watttime, dvs 10 upphöjt till 12 wattimmar.

Källa: Närings- och teknikutvecklingsverket (NUTEK).

I det följande skall vi behandla energiskatten och dess olika komponenter. När den infördes på 1950-talet var syftet att intäkterna av den bl.a. skulle användas för upprustning av landsbygdens elnät och för utbyggnaden av kärnkraften. Energiskatten i dess nuvarande utformning motiveras av bl.a. miljöpolitiska och näringspolitiska skäl. Under 1990-talet har energibeskattningsens miljöprofil förstärkts.

5.14 Tabell. Energiskattesatser för bränslen år 1998, exkl moms.

Energy excise duties for fuel 1998, excl VAT.

Bränsleslag	Energiskatt	Koldioxidskatt	Total skatt
Bensin, kr/l			
miljöklass 2	3,61	0,86	4,47
miljöklass 3	3,68	0,86	4,54
annan bensin	4,27	0,86	5,13
Olja, kr/kbm			
Dieselbrännolja (ofärgad)			
miljöklass 1	1 614	1 058	2 672
miljöklass 2	1 840	1 058	2 898
miljöklass 3	2 138	1 058	3 196
Eldningsolja (med märkämnor)	743	1 058	1 801
Gasol			
motordrift, kr/l	1,01	0,56	1,57
annat ändamål, kr/ton	145	1 112	1 257
Naturgas och metan, kr/1 000 kbm			
motordrift	1 678	792	2 470
annat ändamål	241	792	1 033
kolbränslen, kr/ton	316	920	1 236

Anm 1: Ovannämnda bränslen samt torvbränslen kan också belastas med svavelskatt. För petroleumkoks, kol- och torvbränsle tas skatt ut med 30 kr per kg svavel i bränslet. För motorbrännolja och eldningsolja tas skatt ut med 27 kr per kbm olja för varje tiondels viktprocent svavel.

Anm 2: Koldioxidskatten för företag inom industri och växthusnäring är 50 % av den generella nivån. För dessa företag gäller också ett nedsättningsystem för skattepliktiga bränslen (utom bensin och högbeskattad omärkt olja) som förbrukas vid tillverkningsprocessen eller för växthusuppvärmning.

Källa: Riksskatteverket.

Som framgår av tabell 5.14 varierar skattesatserna för bensin och oljor efter miljöklass. Nästan all bensin tillhör miljöklass 2, där den totala skattesatsen exklusive moms är 4,47 kr per liter.

I det svenska skattesystemet för energi- och miljöskatter är energiskatten differentierad efter användare och geografisk ort. För företag inom tillverkningsindustrin och växthusnäringen uppgår koldioxidskatten, som ingår i energiskatten, till 50 % av den generella nivån. Avdrag eller återbetalning av hela energiskatten medges dessa företag. Om ett företags koldioxidbelastning vid skattenivån 50 % överstiger 0,8 % av försäljningsvärdet får det överskjutande skattebeloppet sättas ned till 24%. Möjligheterna till nedsättning begränsas dock av EU:s minimiskattesatser för vissa mineraloljor.

För elkraft som förbrukas inom industri och växthusnäring utgår inte någon energiskatt (tabell 5.15). I de tre nordligaste länen samt ett antal kommuner (se anmärkning till tabell 5.15) är energiskatten på elkraft reducerad.

5.15 Tabell. Skattesatser för elkraft år 1998, öre per kWh.

Excis duties for electric power 1998, öre per kWh.
Households, commercial.

Ändamål	Norra Sverige	Övriga landet
Hushåll o icke-industriell verksamhet	9,6	15,2
Industri o växthus	0	0
El-, gas-, värme-, vattenproduktion	9,6	12,9
Särskild sk på el fr kärnkraft (prod)	2,2	2,2

Anm: Med norra Sverige avses samtliga kommuner i Norrbottens län, Västerbottens län och Jämtlands län samt kommunerna Sollefteå, Ånge, Örnsköldsvik, Ljusdal, Torsby, Malung, Mora, Orsa och Älvdalen. För elektrisk kraft som under tiden 1 november - 31 mars förbrukas i elektriska pannor som ingår i en elpanneanläggning vars installerade effekt överstiger 2 megawatt utgör energiskatten 11,9 öre per kWh vid förbrukning för el-, gas-, värme- eller vattenförsörjning i andra kommuner än "norra Sverige".

Källa: Riksskatteverket.

Energiskatterna inbringade sammanlagt 47 miljarder kr under 1997, varav större delen hänförde sig till skatter på bensen och olja (tabell 5.17). En stor del av koldioxidskatten och nästan all svavelskatt återbetalas till de skattskyldiga. Bruttouppbörderna kan också fördelas på användningsområde, såsom industri, transporter och övrigt (hushållen). Av dessa är transportsektorn den dominerande. Den energi som industrin förbrukar (se tabell 5.16) svarar endast för en mindre del av skatte-
uppbörderna.

5.16 Tabell. Slutlig energianvändning efter energislag och samhällssektor år 1996, TWh.

Energyconsumption according to energy source and community sector 1996, TWh.

Energislag	Bostäder service m m	Industri	Transporter	Totalt
Oljeprodukter	40,9	23,3	99,4	163,6
Naturgas		3,8		3,8
El	74,7	50,7		125,4
Fjärrvärme	40,5	4,3		44,8
Biobränslen	11,9	48,7		60,6
Kol, koks		16,3		16,3
Totalt	168	147,1	99,4	414,5

Anm: Den slutliga energianvändningen inkluderar ej distributions- och omvandlingsförluster.

Källa: Närings- och teknikutvecklingsverket (NUTEK).

5.17 Tabell. Uppbörd av energiskatter efter bränsleslag år 1997, mkr.

Paid excises duties on energy (energy, carbon dioxide and sulphur) according to source of energy (petrol, diesel oil, heating oil, LPG, natural gas and methane, coal fuel, peat fuel).

Bränsleslag	Energi-skatt	Koldioxid-skatt	Svavel-skatt	Totalt
Bruttouppbörd				
Fossila bränslen				
Bensin	20 440	5 174		25 614
Summa olja	9 119	9 840	765	19 724
därav dieselbrännolja	4 617	2 853		7 470
eldningsolja	4 502	6 987		11 489
Gasol	65	114		179
Naturgas och metan	193	397		590
Kolbränslen	901	880	643	2 424
Torvbränslen			64	64
Summa	30 718	16 405	1 472	48 595
Elkraft	9 374			9374
Summa brutto	40 092	16 405	1 472	57 969
Avdrag/återbetaln	4 645	6 193	1 272	12 110
Nettouppbörd	35 447	10 212	200	45 859

Anm: Siffror avser deklarerade uppgifter och avviker därför från det verkliga utfallet.

Källa: Riksskatteverket.

5.18 Tabell. Exempel på elpris (normaltariff) i jan 1998 (fasta avgifter tillkommer).

Example of electricity price (price excl tax, electric supply network fee, energy tax, VAT, consumer price).
Öre/kWh and percentage.

	öre/kWh	procent
Elpris exkl skatt	25,40	38
Nätpris	13,50	20
Energiskatt	15,20	22
Moms	13,53	20
Konsumentpris	67,33	100

Källa: Riksskatteverket.

5.19 Tabell. Exempel på bensinpris (98 oktan) i april 1998.

Example of petrol price (price excl tax, energy tax, carbon dioxide tax, VAT, consumer price. SEK/litre and percentage).

	kr/l	procent
Pris exkl skatt	2,17	26
Energiskatt	3,61	43
Koldioxidskatt	0,86	10
Moms	1,66	20
Konsumentpris	8,30	100

Källa: Riksskatteverket.

Skatt på alkoholdrycker och tobak

När det gäller beskattningen av "njutningsmedel" såsom alkoholhaltiga drycker och tobaksvaror flätas folkhälso- och statsfinansiella synpunkter i varandra. Beskattningen av alkohol och tobak går så långt tillbaka i tiden som slutet av 1500-talet respektive mitten av 1600-talet.

Skattesatsen för alkoholhaltiga drycker är relaterad till alkoholhalten (tabell 5.20). För exempelvis etylalkohol (sprit) är skattesatsen 501,41 kr per liter ren alkohol (100 volymprocent). Nämnas kan att för spritdrycker som tas in för privat bruk från annat EU-land (utöver viss frikvantitet) tas skatt ut med 196 kr per liter (ej omräknad volym).

Tobaksskatten på cigaretter består i motsats till övriga punktskatter av två komponenter, en fast styckeskatt per cigarett och en procentandel av detaljhandelspriset inklusive moms. Under 1997 höjdes skatten två gånger med sammanlagt över 50 %. Skälen för höjningarna var främst allmän finansiering av statsbudgeten. Dessutom angavs folkhälsoskäl samt att Sverige ännu inte uppnått miniminivån på cigarettskatt inom EU. Mini-minivån är 57 % av detaljhandelspriset, en nivå som i princip alla EU-länder uppnått. Efter den andra höjningen den 1 augusti 1997 uppgick tobaksskatten i Sverige till ca 55,6 % av priset (se tabell 5.23).

Enligt de ursprungliga prognoserna skulle höjningen av skattesatserna för tobak leda till en ökning av intäkterna av tobaksskatten. I själva verket skulle det slutliga utfallet för 1997 kraftigt understiga de förväntade intäkterna. Vid stora prisändringar, i detta fall till följd av skattesatsändringar, påverkas efterfrågan på den beskattade varan. Enligt beräkningar av Riksrevisionsverket är priselasticiteten för tobak omkring -1 eller lägre, dvs. en procents höjning av priset leder till en procents minskning i efterfrågan. I det här fallet ersat-

tes med all sannolikhet de beskattade volymerna av cigaretter med obeskattade cigaretter till följd av ökad smuggling och gränshandel. För att förhindra en ökad smuggling med åtföljande inslag av organiserad brottslighet har tobaksskatten sänkts den 1 augusti 1998. Efter sänkningen utgör tobaksskatten 50,5 % av priset (tabell 5.23).

5.21 Tabell.

Skattesatser för tobak åren 1995-1998.

Tax rates on tobacco 1995-1998, cigarettes (specific excise and ad valorem excise), cigars, tobacco, snuff, chewing tobacco.

	1995	1996	1997	1998a	1998b
Cigaretter					
Per styck (öre)	75	53	66	85	20
Procent på detaljhandelspris		15,2	16,4	17,8	39,2
Cigarrer och cigariller					
per styck (öre)	35	35	44	56	56
Tobak (kr/kg)	384	384	489	630	630
Snus kr/kg	75	75	96	123	123
Tuggtobak kr/kg	123	123	156	201	201

Anm: 1998a avser t.o.m. 19980731, 1998b avser fr.o.m. 19980801.

Källa: Riksskatteverket.

Förekomsten av illegal tillförsel av alkohol och tobak, antingen genom illegal införsel (smuggling) eller illegal tillverkning (hembränt) gör att det är svårt att exakt redovisa de förbrukade kvantiteterna av dessa varor (för en utförligare redogörelse av detta se avsnitt 9.5.2). Den offentliga statistiken visar naturligtvis endast de beskattade kvantiteterna som säljs av Systembolaget eller på restaurang (tabell 5.22). Av den statistiken framgår att den beskattade försäljningen av spritdrycker har minskat med över en tredjedel under den senaste tioårsperioden. Däremot har försäljningen av starköl ökat kraftigt, i synnerhet restaurangernas försäljning som mer än fördubblats.

5.20 Tabell.

Skattesatser för alkoholhaltiga drycker åren 1995-1998, kronor.

Excise duties on alcohol 1995-1998, (ethyl alcohol, wine, intermediate products, beer). Volume percent and SEK.

	Volymprocent	1995	1996	1997	1998
Sprit (per liter ren alkohol)		474,00	485,00	494,00	501,41
Vin (per liter)	1,20 - 2,25	0,00	0,00	0,00	0,00
	2,25 - 4,50	9,00	9,21	9,20	9,34
	4,50 - 7,00	13,30	13,61	13,60	13,80
	7,00 - 8,50	18,30	18,73	18,70	18,98
	8,50 - 15,00	26,20	26,81	26,80	27,20
	15,00 - 18,00	43,50	44,51	44,50	45,17
Mellanklassprodukter (per liter)	1,25 - 15,00	26,20	26,81	26,80	27,20
	15,00 - 22,00	43,50	44,51	44,50	45,17
Maltdrycker (per volymprocent och liter)*	0,50 - 2,80	0,00	0,00	0,00	0,00
	2,80 - 3,50	0,91	1,21	1,45	1,47
	>3,50	2,33	2,38	1,45	1,47

*Anm: T.o.m. 961231 var gränsen 2,25 %.

Källa: Riksskatteverket.

5.22 Tabell. Försäljning av alkoholhaltiga drycker åren 1986-1996, milj liter.

Retail trade of alcoholic beverages, spirits, wine, beer > 3,5 vol. 1986-1996. Millions of litre.

	Sprit	Vin	Starköl	Summa omräknat 100 % alkohol
1987	42	99	131	
1988	41	102	148	33,9
1989	40	106	161	34,4
1990	38	105	162	33,2
1991	37	106	165	33,8
1992	36	109	173	32,0
1993	34	110	179	30,9
1994	32	115	192	30,8
1995	30	111	192	29,8
1996	27	117	182	28,3
1997	24	103	110	28,2

Anm: Statistiken omfattar Systembolagets och restaurangernas försäljning av alkoholdrycker. Därtill kommer illegal tillförsel och taxfree försäljning (se texten). Den totala alkoholförsäljningen har omräknats till 100 % alkohol.

Källa: Statistiska centralbyrån och Alkoholinspektionen.

5.23 Tabell. Exempel på tobakspris (ett cigarettpaket), april 1998.

Example of tobacco price, a packet of cigarettes (price excl tax, specific excise, ad valorem excise, VAT, consumer price). SEK and percentage.

	Tom 980731		From 980801	
	kr	procent	kr	procent
Priset exkl skatt	11,00	24,4	10,50	29,6
Fast tobaksskatt	17,00	37,8	4,00	11,3
Värderelaterad tobaksskatt	8,01	17,8	13,92	39,2
Moms	9,00	20,0	7,10	20,0
Detaljhandelspris	45,00	100,0	35,50	100,0

Källa: Riksskatteverket.

5.24 Tabell. Exempel på spritpris (700 ml Absolut Vodka), april 1998.

Example of liquor price, 70 centilitre of Vodka (price eckl tax, alcohol tax, VAT, consumer price). SEK and percentage.

	kr	procent
Pris exkl skatt	33	15
Alkoholskatt	140	65
Moms	43	20
Konsumentpris	216	100

Anm: Beloppen har avrundats till hela kronor.

Källa: Riksskatteverket.

5.25 Tabell. Exempel på vinpris (750 ml, alkoholhalt högst 15 %).

Example of wine price, 75 centilitre (price excl tax, alcoholtax, VAT, consumer price) SEK and percentage.

	kr	procent
Pris exkl skatt	37	53
Alkoholskatt	19	27
Moms	14	20
Konsumentpris	70	100

Anm: Beloppen har avrundats till hela kronor.

Källa: Riksskatteverket.

Skatt på fordon

Fordonsbeskattningen har i likhet med andra punkt-skatter utformats med hänsyn till fiskala och andra skäl, i det här fallet miljö- och trafiksäkerhetsskäl. Totalt omfattar fordonsbeskattningen ett antal skatter och avgifter på försäljning, innehav, registrering och skrotning av fordon. Användningen av fordon beskattas genom energiskatterna på bensin och diesel (se ovan). Den totala vägtrafikbeskattningen består sålunda av skatter på fordon och deras drivmedel.

Av dessa infördes den årliga fordonskatten på innehav av fordon redan på 1920-talet. Genom skatten skulle fordonsägarna få svara för den kostnad för vägunderhåll och vägförstöring som fordonen orsakade. Under många år var också fordonskatten "specialdestinerad" för detta ändamål. Numera kan fordonskatten ses som en betalning för rätten att trafikera allmän väg. Fordonskatten beräknas efter fordonets tjänstevikt eller totalvikt och tas ut med ett grundbelopp för varje helt 100-tal kg över den vikt som svarar mot grundbeloppet (se tabell 5.28). Storleken på beloppen är beroende av bl.a. fordonsslag, drivmedelsslag och antal hjulaxlar (lastbilar m.fl.).

Den senaste skattehöjningen inträffade den 1 oktober 1996, då fordonskatten höjdes med 50 % för alla personbilar utom dieseldrivna personbilar av årsmodell 1994 eller senare. För de senare begränsades höjningen till 15 %. Höjningarna motiverades med att försäljnings-skatten på personbilar slopades (se nedan). För t.ex. bensindrivna personbilar med tjänstevikt 1201-1300 kg, vilket är medianvikten för dessa bilar enligt bilregistret, är fordonskatten 1 181 kr.

Sedan år 1980 gäller att fordonskatten på personbilar är nedsatt i viss glesbygdskommuner. Nedsättningen, som har uppgått till 384 kr sedan år 1988, gjordes för att kompensera personbilstrafiken i glesbygd med dess längre genomsnittliga körsträckor för en höjning av den dåvarande bensinskatten.

5.26 Tabell.

Exempel på fordonskattesatser gällande 98-01-01, kronor/år.

Examples of tax vehicle tax rates, January 1 1998, SEK/year (Petrol-driven passenger car, diesel-driven passenger car model 93 and earlier, diesel-driven passenger car model 94 and later, lorry with attachment for semitrailer, lorry, trailer, bus, road tractor, agricultural tractor).

Fordonsslag	Drivmedel	Skattevikt	Fordonskatt
Personbil	Bensin	1 200	1 032
Personbil, årsmodell 93 och äldre	Diesel	1 200	2 062
Personbil, årsmodell 94 och yngre	Diesel	1 200	3 952
Dragbil	Diesel	16 000	18 504
Lastbil	Diesel	16 000	10 062
Släpvagn		20 000	9 056
Buss	Diesel	16 000	1 545
Trafiktraktor	Bensin eller diesel	6 000	4 115
Jordbrukstraktor	Bensin eller diesel		225

Mellan åren 1974 och 1993 utgick en särskild s.k. kilometerskatt på dieseldrivna fordon. Avskaffandet av kilometerskatten medförde att fordonskatten på personbilar differentierades efter drivmedelsslag. För dieselpbilar är fordonskatten avsevärt högre än för bensinbilar, vilket motiveras av att diesel är ett billigare drivmedel än bensin. Vidare är fordonskatten för dieselpbilar av 1994 års modell eller senare högre än för äldre årsmodeller. För t.ex. en dieseldrivna personbil av 1994 års modell eller senare med medianvikten 1 500 kg är fordonskatten 6 228 kr. För en bensinbil med samma vikt är fordonskatten 1 628 kr.

5.27 Tabell.

Antalet fordon efter fordonsslag åren 1996-1998, tusental.

Number of motor vehicles according to type of vehicle. 1996-1998.

Fordonsslag	1996			1997			1998		
	I trafik	Avställda	Totalt	I trafik	Avställda	Totalt	I trafik	Avställda	Totalt
Personbilar, bensin	3493,3	471,2	3964,4	3503,2	517,1	4020,4	3524,9	566,3	4091,2
Personbilar - 1993, diesel	88,3	21,4	109,7	89,0	24,5	113,5	89,8	27,3	117,1
Personbilar 1994-, diesel	8,9	1,2	10,1	21,1	2,6	23,7	46,9	5,9	52,9
Bussar, ej diesel	1,2	0,2	1,4	1,4	0,2	1,5	1,3	0,2	1,5
Bussar, diesel	13,4	2,4	15,8	13,2	2,5	15,7	13,4	2,6	16,0
Lastbilar, ej diesel	194,5	45,4	239,9	194,1	47,5	241,6	188,8	51,5	240,2
Lastbilar, diesel	79,1	29,9	109,0	85,4	32,2	117,6	99,5	35,7	135,2
Motorcyklar	122,0	98,1	220,1	130,0	99,3	229,3	137,5	102,9	240,4
Traktorer	325,1	59,3	384,4	325,1	62,7	387,7	325,1	65,7	390,9
Släpvagnar	684,7	98,5	783,2	689,8	107,8	797,6	697,5	115,8	813,2
Totalt	5 010,5	827,6	5 838,0	5 052,3	896,4	5 948,6	5 124,7	973,9	6 098,6

Anm: Uppgifterna avser den 15 april respektive år utom för motorcyklar, traktorer och släpvagnar, där 30 juni är mättdpunkt.

Källa: Vägverket.

Anpassningen till bl.a. EU:s olika krav har inneburit flera ändringar i fordonsbeskattningen på senare år. Vägavgifter för tyngre fordon över 12 000 kg som trafikeras det svenska vägnätet infördes den 1 februari 1998. För fordonskombinationer med högst tre axlar är den årliga vägavgiften 6 314 kr, för kombinationer med fler axlar 10 254 kr. I motsvarande mån är fordonskatten sänkt för dessa lastbilar. Totalt debiterades ca 48 000 fordon vid införandet av vägavgifterna. Avgifterna ingår i ett europeiskt system, Eurovinjettsystemet, med f.n. sex länder anslutna: Belgien, Danmark, Luxemburg, Nederländerna, Tyskland och Sverige. Bevis på betald vägavgift ger rätt att trafikera vägarna i alla anslutna länder.

Försäljningsskatten på motorfordon härstammar från 1950-talet och var från början ett slags investeringssavgift i syfte att hämma bilismens snabba utveckling. År 1991 infördes ett miljöklasssystem i syfte att styra införandet av fordon med bättre miljöegenskaper. Enligt direktiv från EU får emellertid ekonomiska styrmedel av typ försäljningsskatt inte användas, varför differentieringen efter miljöklass avskaffades nästan helt efter EU-inträdet. I syfte att stimulera en förnyelse av den svenska bilparken slopades försäljningsskatten på personbilar år 1996. I samband med detta höjdes fordonsskatten på personbilar. I samband med att avgaskraven skärptes de 1 oktober 1998 avskaffades försäljningsskatten för tunga fordon helt. Försäljningsskatt på motorfordon tas ut på bussar, lastbilar och motorcyklar när de införs i bilregistret för första gången. Skattskyldiga är tillverkare och importörer (inkl privatimportörer).

Skrotningsavgiften infördes år 1975 och var en av de första miljörelaterade avgifterna i Sverige. Avsikten med avgiften är att stimulera till skrotning av gamla bilar genom auktoriserade bilskrotare och undvika att de lämnas i naturen. I Sverige redovisas skrotningsavgiften utanför statsbudgeten på en särskild fond, Bilskrotningsfonden, som förvaltas av Vägverket. Avgiften till fonden är 700 kr medan premien till bilägaren är 500 kr. Under 1997 ökade behållningen på fonden och uppgick vid årets till 559 mkr. Skrotningsavgiften kan trots namnet i viss mening betraktas som en skatt. I andra länder finansieras skrotningen genom en skattereduktion vid köp av nytt fordon.

5.28 Tabell.

Skatter i samband med årlig fordonsanvändning, 1998.

Average annual taxes on vehicles (vehicle tax, taxes on petrol, total) SEK/10 km.

Fordonsskatt	1 181
Skatt på bensin	7 356
Totalt	8 537
Skatt kr/mil	5,69

Anm: Beräkningen avser en bensindriven personbil med tjänstevikt 1 201 - 1 300 kg, antagen bensinförbrukning 0,8 l/mil och årlig körsträcka 1 500 mil.

Petrolpowered passenger car with kerbweight 101- 1300 kilogram, petrol consumption 0,8 litre per 10 km and annual driving distance 15 000 km.

Källa: Riksskatteverket.

Skatt på import

Sedan Sveriges inträde i EU år 1995 tas tull och importavgifter bara ut på import från tredje land, dvs. länder utanför EU. Tull utgör tillsammans med särskilda jordbrukstullar och sockeravgifter vad som brukar benämnas EU:s traditionella egna medel. De i Sverige och andra medlemsstater erlagda tullarna överförs till EU efter avdrag med 10 % för kostnaderna för uppbörderna. I regel utgår tull som värdetullar, dvs. med en viss procentandel av varans värde. Endast vissa varor är belagda med specifika tullar som utgår efter kvantitet.

I motsats till andra skatter, där intäkterna varierar mer eller mindre proportionellt med skattebaserna, finns inga sådana samband vad gäller tullmedlen. Till följd av successiva sänkningar av tullsatserna har tulluppbörden i stort sett varit konstant under årens lopp samtidigt som importen har ökat. År 1997 uppgick uppbörderna av tull till endast 0,8 % av det totala importvärdet. Mest tull i absoluta och relativa tal betalas på import av textilvaror (tabell 5.30). En mycket stor del av importen till Sverige sker från andra EU-länder och är naturligtvis helt tullfri (tabell 5.29).

5.29 Tabell.

Importvärdet efter handelspartner åren 1981-1997, miljoner kr.

Import value by region of origin, all countries, EU, EU as percentage.

År	Samtliga länder	EU	EU i %
1981	146 039	86 956	59,5
1982	173 933	105 440	60,6
1983	200 369	125 110	62,4
1984	218 569	138 812	63,5
1985	244 656	157 868	64,5
1986	232 614	154 359	66,4
1987	257 871	171 090	66,3
1988	280 650	182 829	65,1
1989	316 594	201 771	63,7
1990	323 875	206 051	63,6
1991	301 290	190 890	63,4
1992	290 929	183 624	63,1
1993	334 283	209 655	62,7
1994	399 152	250 357	62,7
1995	438 467	303 263	69,2
1996	431 943	298 923	69,2
1997	479 597	326 481	68,1

Anm: T.o.m. 1994 redovisades importen efter ursprungsland. Fr.o.m. 1995 redovisas den efter avsändningsland. Med EU avses samtliga nuvarande medlemsländer.

Källa: Statistiska centralbyrån.

5.30 Tabell.

Import och tulluppbörd (netto) efter varugrupp år 1997, miljoner kr.

Import value and custom revenue by 1997. MSEK.

Varugrupp	Import	Tull	%
Teko	23 466	918	3,9
Lädervaror	13 521	213	1,6
Livsmedel m m	36 894	506	1,4
Transportmedel	52 106	478	0,9
Optiska instrument	16 535	135	0,8
Elektriska maskiner	71 788	580	0,8
Kemiprodukter	44 933	213	0,5
Icke-elektriska maskiner	83 170	288	0,3
Metallprodukter	46 566	144	0,3
Övrigt	90 617	225	0,2
Totalt	479 596	3 700	0,8

Anm: Beräkningarna av tulluppbördens fördelning på varugrupp är approximativa, varför totalsiffran avviker från utfallet enligt tabell 5.29.

Källa: SCB, Tullverket.

Övriga punktskatter

Övriga punktskatter svarar före endast 1-2 % av den totala punktskatteuppbörden och består främst av skatt på vissa tjänster, som skatt på annonser och reklam, skatt på spel och lotteriskatt. Den sistnämnda redovisas bland inkomstskatterna i statsbudgeten.

Skatt på annonser och reklam infördes i början av 70-talet för att finansiera en ökning av det statliga stödet till dagspressen och för att få en enhetlig beskattning av annonser och reklam. Skatten tas ut på annons som är avsedd att offentliggöras i landet och på reklam som sprids på annat sätt än annons (reklamtrycksak). Reklam i andra medier, främst TV, radio och databaser, beskattas inte. Skattesatsen för annons i allmän nyhetstidning är 4 % av beskattningsvärdet och i övriga fall 11 %. I fråga om periodiska publikationer som t.ex. dagspress föreligger dock redovisningsskyldighet endast om det sammanlagda beskattningsvärdet ligger inom ett visst intervall, vilket kan föranleda återbetalning av erlagd skatt. Skattskyldig är den som yrkesmässigt publicerar reklam eller annons eller framställer reklamtrycksak. Som framgått ovan är antalet skattskyldiga för skatt på annonser och reklam väsentligt större än för någon annan punktskatt.

Svårigheter i tillämpningen och kontrollen av skatten på annonser och reklam har lett till att den del av skatten som avser reklamtrycksaker avskaffas fr o m den 1 januari 1999. Bortfallet i skatteintäkter kan beräknas till högst 20 % av den totala uppbörden. Denna uppgick till 1 163 mkr år 1997.

Skatt på spel erläggs sedan år 1973 av dem som har tillstånd att anordna roulettspel enligt lotterilagen. Fram t.o.m. 1994 år utgick skatten även på bingospel. När denna del av skatten slopades halverades intäkterna av spelskatten. Skatten på roulettspel utgår med ett visst belopp som är beroende av antalet spelbord. För t.ex. tillstånd som innebär rätt till spel på ett spelbord är beloppet 2 000 kr för varje månad. 25 000 kr ger rätt till fem spelbord. År 1997 fanns det 250 skattskyldiga, som betalade spelskatt för sammanlagt 1 670 spelbord. Fr.o.m. den 1 juli 1998 beskattas även varvspelsautomater med 1 000 kronor per automat och månad (cirka 200 skattskyldiga).

Lotteriskatten redovisas som redan nämnts bland övriga inkomstskatter. Lotteriskatten ersatte år 1992 lotterivinstskatten och totalisatorskatten. Samtidigt infördes skatt på vinstsparande. Skatten består sålunda av tre delar: lotterivinstskatt med 20 % av vinstens värde av äldre premieobligationer, lotteriskatt med 36 % av behållningen i svenskt lotteri när vinsten utgörs av pengar samt skatt på vinstsparande med 36 % av vinsten i vinstsparande som anordnas av bank eller spar-kassa.

Utöver lotterivinstskatt redovisas i statsbudgeten överskott av spelverksamhet – typ vadhållningar, nummertävlingar och lotterier – som anordnas av AB Svenska Spel. Bolaget bildades den 1 juli 1996 genom sammanslagning av de båda statliga bolagen Svenska Penninglotteriet AB och AB Tipstjänst. Eftersom bolaget är befriat från lotteriskatt skall det istället redovisa inkomsterna av sitt överskott till staten. I motsats till AB Systembolaget räknas inte AB Svenska Spel som ett "skatte monopol" och deras överskott inkluderas därför inte bland punktskatterna.

5.31 Tabell.

Uppbörd av lotteriskatt och överskott av spelverksamhet åren 1990-1997, mkr.

Revenues on lottery etc, lottery tax, tax on prices from savings etc, gambling tax, profits of government owned gambling companies.

	Skatt på			Summa skatt	Överskott från spelverksamhet	Totalt
	lotteri-vinst	vinst-lotteri sparande	totalisator lotteri			
1990	1 547		616	2 163	2 365	4 528
1991	1 536		655	2 191	3 433	5 624
1992	283	233	2 385	2 901	3 212	6 113
1993	137	213	2 720	3 070	1 593	4 663
1994	138	174	2 791	3 103	1 713	4 816
1995	138	149	2 935	3 222	1 594	4 816
1996	41	96	2 130	2 267	1 798	4 065
1997	63	63	952	1 078	4 142	5 220

Anm: Överskottet från spelverksamhet avser summan av tipsmedel, lotterimedel och AB Svenska Spels inlevererade överskott.

Källa: Riksskatteverket och Riksrevisionsverket.